

25. januar 2011

UPA2011/54

Inatsisartut Suleriaasianni § 36 naapertorlugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Nunatsinni meeqqat angajoqqaarsianut inissinneqartartut taakkualu angajoqqaarsiaasa, atugassaqartitaaneri pillugit, apeqquteqaat aallaavigalugu oqallinnissamik siunnersuut.

(Inatsisartuni ilaasortat Astrid Fleischer Rex, Demokraatit aamma Olga P. Berthelsen, Inuit Ataqatigiit)

Inuiaqatigiit ineriartortut pisuussutigisaasa annersaat tassaapput, nunami ineriartortumi innuttaasut.

Innuttaasut tamarmik aallaqqaataaniit ineriartornermut peqataatinneqassappata, pingaaruteqarpoq meeqqat ineriartornerminni pitsaasumik toqqissisimanartumillu inuuneqarnissaat inerikkiartortinneqarnissaallu.

Ilisimatinneqarnerput aallaavigalugu nalunngilarput meeqqat nunatsinni 1200 missaannik amerlassusillit (2007) angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut. Tassani meeqqat ulloq unnuarlu angerlarsimaffinnut aammalu angajoqqaarsianut inissinneqarsimasut pineqarput. 2007-mi kisitsisaataatigineqartut naapertorlugit meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut tamaasa ataatsimut isigigaanni 60 % missiliorlugit angajoqqaarsianut inissinneqartuusimapput. Tassalu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut tamakkerlutik ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni inissaqartinneqanngillat.

Nalunngilarput meeqqat immikkut ikiortariaqartut amerliartuinnartut. Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarnerinut aallaaviusartut sakkortoorujussuusinnaasarput. Meeqqat ilaat peroriartornerminni annertuumik sumiginnagaasimanermik, kinguaassiutitigut atonerlugaasimanermik nakuuserfigineqarsimanermillu nalaataqarsimasuusarput imaluunniit ADHD-mik nappaateqartutut naliliivigineqarsimasuusarlutik il.il.

Meeqqat taamatut nalaataqareersimallutik angerlarsimaffiup avataanut angajoqqaarsianut inissinneqaraangata, tamanna angajoqqaarsiannngortunut annertuumik nammakkersuutinngorsinnaasarpog. Taamaammatt meeqqanut angajoqqaarsiannngortunut ullumikkornit pitsaanerusumik atugassaqartitsisariaqarnerput pingaaruteqarpoq. Meeqqat inuusuttuaqqallu angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut ajornartorsiutaat qulaajavigissallugit pingaartuuvoq, ingammik meeqqat inuusuttuaqqallu ajornartorsiornerat ima oqimaatsiginersut allaat nalinginnarmik angajoqqaarsiani najugaqarsinnaajunnaartarnerat paasinarsisikkumallugu. Meeqqammi peroriartornerminni annertuumik sumiginnagaasimasut nalinginnarmik angajoqqaarsiani inissinneqaratik ulloq unnuarlu angerlarsimaffinniittussaapput.

Ajoraluartumilli akulikippallaamik meeqqat annertoorujussuarmik ajornartorsiutillit aammalu qanoq iliuusissanik pilersaarusiortifigineqariinngitsut nalinginnarmik angerlarsimaffinni ilaqtariinnut inissinneqarajupput. Taamaalilluni kingusinaareerluni angajoqqaarsiannngortunut paasinarsisarpoq meeraq nalinginnarmik angerlarsimaffinni ilaqtariinniitissallugu artornarpallaartoq inuunermilu ajornartorsiorpallaartoq, meeqqap inuunerata isamittooriartulerneranik aammalu ilaqtariinnut allanut meeqqap inissinneqaannarneranik kinguneqarsinnaasartumik. Taamaalillunilu meeqqat piffimmiit piffimmut naggataatigut nooqattaartinneqalersarput, ulloq unnuarlu angerlarsimaffinni inissat ikippallaarujussuarnerat pissutaalluni paarinissaruttarlutik. Taamaattumik kukkusumik inissiisaqattaarnerit meeqqamut ajoqusiiginnartartut pinngitsoortinniartariaqarpagut, taamaaliornikkut kikkunnit tamanit piffissarujussuaq nukippassuillu atulussinnaqqunagit, tassalu angajoqqaarsianit, meeqqanik pisortaniillu. Taamaammatt siunissami aamma eqqortumik piffissaagallartillugulu meeqqanik inissiisarnissaq siunnerfiguartaariaqarparput.

Nunani avannarlerni aammalu nunani killerni misissuinerit ersersereerpaat meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut annerusumik misigissutsimikkut qajannartuusartut. Meeqqat tamakku qanoq ilioriarsinnaannginnertik, annikilliornertik siunissartillu pillugu amigartumik paasissutissinneqartarnertik misigiuartarlugu oqaatigisarpaat, aammalu ikiortiginiakkaminnit soqutigineqarpiaratik ingerlaavartumik sullinneqannginnertik aamma misigisarlugu. Taamaattumik meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut atugaat qulaajaa-vigissallugit tunngavissaqarpoq.

Pingaaruteqarpoq meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasut pillugit fag-it akimorlugit suleqatigiittoqarpat, taamaalilluni akulerusimasut tamarmik, tassalu meeqqat, angajoqqaat, angajoqqaarsiannngortut pisortallu, meeqqat pisariaqartitaat tunngavigalugit pitsaanerusemik sullissisinnaaniassammata. Taamaakkaluartorli Danmarkimi misissuisimanerup ersersippaa fag-it akimorlugit suleqatigiinneq meeqqamut annikinnermik attaveqalernermik kinguneqarsimasoq aammalu meeraq pillugu piareersaasiornermi piumasarineqartut, kiisalu angajoqqaat meeqqallu tusaaniarneqartarnissaannut piumasaqaatit eqqortinneqartarsimanngitsut. Maanili nunatsinni meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqarsimasunut attaveqarniartarneq qanormita ingerlanneqarpa?

Tapiliullugu makku aamma apequtigisariaqarsoraagut:

1. Angajoqqaarsiaqartitsisarneq aningaasaqarnikkut aaqqissuussaannikkullu naleqquttumik aaqqiivigineqarsimava?
2. Angajoqqaarsiat piginnaasaat ulluinnarnilu tapersorsorneqarnerat, meeqqat pisariaqartitaannut naapertuuppa?
3. Meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissisimasut taakkualu angajoqqaarsiaasa, ulluinnarni inuuniarnikkut sullinneqarnikkullu atugaasa misissuiffigineqarnissaat pisariaqartinneqarpa? Taamaappallu suut misissorneqartariaqarpat?

Tamakku saniatigut meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqareersimallutik peroriartorsimasut qanoq ingerlanerat pillugit paasissutissat suli aamma amigaataapput.

Naggaterpiaatigut taamaammat aamma Nalakkersuisut ilisimatusarnikkut misissuisitsinermi peqataanalernerat nuannaarutigaarput, tassuunakkummi angerlarsimaffiup avataanut inissiisarneq meeqqamut qanoq sunniuteqartarnersoq aammalu inisseeriaaseq sorleq meeqqamut iluaqutaanerpaasarnersoq paasiniarneqassammata.

Meeqqat inuusuttuaqqallu peroriartornerminni pitsaanerpaanik atugassaqartitaanissaat siunertaralugu, taamaattumik meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartut taakkualu angajoqqaarsiaasa atugaat pillugit Inatsisartut oqalliseqataanissaannut tikilluaqqusivugut.

Neriuppugut meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissinneqartartut taakkualu angajoqqaarsiaasa atugaat pillugit oqallinneq siunissami qanoq pitsanngorsaasinnaanissatsinnik tikkuukkumaaraatigut. Oqallilluarisa.